

עודכן ב- 24/07/2009 02:18

גליל מקוצר

מדוע אולץ נשיא אוניברסיטת תל אביב להתפטר? לראשונה מסבירים יו"ר הוועד המנהל, ליאורה מרידור, והנשיא המודח צבי גליל, את מה שהסתתר מאחורי הצעד המפתיע. "הוא היה כישלון ניהולי", אומרת מרידור. "הם לא סלחו לי על עצמאותי", משיב גליל. אבל הוויכוח הוא לא על צבי גליל, אלא על השאלה מי באמת שולט באוניברסיטאות בישראל

מאת [אור קשתי](#)

סיום הלימודים באוניברסיטת תל אביב, לא בישר השנה את תחילתה של חופשה אקדמית מנומנמת. ב-30 ביוני, 11 ימים לאחר שהסטודנטים עזבו את הכיתות, מסר נשיא האוניברסיטה, פרופ' צבי גליל, הודעה מפתיעה על התפטרותו, ואל פני השטח פרצו בבת אחת המים העכורים שזורמים בין שני הגופים שבצמרת המוסד האקדמי החשוב - הוועד המנהל, שבו חברים כמה אנשי עסקים; והסנאט, הגוף האקדמי העליון, שמאגד את הפרופסורים הבכירים. ההתפטרות הוצגה בתחילה כהחלטתו האישית של גליל, אך במהרה התברר שפיתוריו הם תולדה של מאבק עקרוני, וייצרי, שבמרכזו שאלה אחת: מי שולט באוניברסיטה?

"זה היה הקרב הפומבי הראשון בין אנשי העסקים לבינוני, אנשי האקדמיה", הגדיר זאת השבוע פרופסור באוניברסיטה. "מאוד יכול להיות שזה גם יהיה הקרב האחרון. להפסד שלנו תהיה השפעה לא רק על תל אביב, אלא על כל שאר האוניברסיטאות בישראל".

בחזית הקרב עמדו שניים: הנשיא גליל, שמונה לתפקיד לפני שנתיים לאחר שהיה 12 שנה דיקן בית הספר להנדסה ומדע יישומי באוניברסיטת קולומביה בניו יורק; וד"ר ליאורה מרידור, לשעבר בכירה בבנק ישראל ויו"ר זקק בינלאומי, שהחליפה במאסר את דב לאוטמן כיו"ר הוועד המנהל של האוניברסיטה. שבוע בדיוק לפני הודעת ההתפטרות של גליל, ב-23 ביוני, השניים נפגשו. מרידור הבהירה לגליל שיש לו אפשרות אחת בלבד: להתפטר, בשל "כשל ניהולי". עתה, לראשונה מאז הפיתורים, מספרים מרידור וגליל ל"הארץ" את גרסתם על השתלשלות הפרשה, הרחוקה מאוד מההודעה המשותפת שניסחו, שבה נמסר שגליל מבקש "להתמסר למחקר", בעוד "מרידור מביעה הערכה עמוקה לפעולתו ולאישיותו של גליל".

"שני הצדדים הסכימו שלא לומר דבר מעבר להודעה המשותפת, ששומרת על שמם הטוב של האוניברסיטה והנשיא", אמרה השבוע מרידור ל"הארץ". אולם ההסכמה הופרה, כשכבר ביום ההודעה פורסם שגליל למעשה אולץ להתפטר. מאז התגברה מחאת הסגל האקדמי: בשבוע שעבר חתמו 275 מרצים בכירים על מכתב תמיכה בגליל, והסנאט החליט לחקור את המהלכים שהובילו לפיתוריו. מרידור מסבירה כי שברה את שתיקתה כדי להתמודד עם "מסכת השמצות חסרות שחר, כאילו הוועד המנהל קשר קשר נגד גליל, וכאילו ההחלטה לסיים את תפקידו לא היתה עניינית". גליל, מצדו, מסביר: "העדפתי לשתוק עד שהתחילו להכפיש אותי".

מרידור דוחה את הטענות כאילו תיכננה את הדחתו של גליל כבר עם כניסתה לתפקיד. "ידעתי שאומרים שצריך להרחיק אותו, אבל הסברתי שאני לא באה להיות 'התליינית'", היא אומרת, אולם לא מסתירה את אכזבתה ממנו. "בפגישה הראשונה, כששאלתי מה החזון שלו, הוא לא הצליח לחבר בין העקרונות הנכונים למציאות שמסביב. לא מספיק להגיד שהאוניברסיטה צריכה להיות בין 20 המוסדות הטובים בעולם".

נשיא בסדר גודל אחר



גליל

מרידור ניסתה לקדם גיבוש תוכנית אסטרטגית להתמודדות עם קיצוצי התקציב שהשיתה הממשלה על ההשכלה הגבוהה. "במציאות כזאת, אי אפשר להמשיך ולעשות את כל מה שעשו קודם, אבל פחות. צריך לקבל החלטות: מה סוגרים באבחת סכין, ומה צריך לחזק. זה אל"ף-ב"ת של ניהול. בעשר השנים הקרובות כמחצית מחברי הסגל יפרשו לגמלאות, ואפשר להוביל את האוניברסיטה קדימה, בתנאי שיוודעים לאן. במצב אחר אפשר היה אולי לחכות עד שגליל היה מסיים את הקדנציה שלו, בעוד שלוש שנים. אבל אין לנו את הפריבילגיה להמתין למישהו אחר. צריך נשיא בסדר גודל אחר".

מרידור נפגשה עם גליל בקביעות מדי שבוע. לדבריה, "הוא איש טוב, אבל לא יודע לנהל. הייתי נותנת לו רשימה של דברים שצריך לעשות, ושום דבר לא קרה. זו היתה תבנית קבועה: יש משבר ולא מתקבלת החלטה בעניין, כאילו הנשיא הוא רק סטטיסט". היא מספרת על שלושה מקרים בחודשים האחרונים, שבהם ציפתה לשווא שגליל יפעל: המשבר סביב המשך הפעלת בית הספר לרפואת שיניים ("מעבר לשליחת מכתב המאשים את הרשויות באי-תקצוב הוא לא עשה דבר"), הבקשה מחברי הסגל לוותר על תוספת שכר של 5% לשנה, כדי להתמודד עם הגירעון ("נשיא צריך להוביל מהלך כזה, דבר שלא נעשה") ואי-גיבוש תוכנית אסטרטגית לאוניברסיטה.

היא מוסיפה כי נפגשה עם יותר מ-30 אנשי סגל, ביניהם הרקטור, פרופ' דני ליותן, ודיקני הפקולטות ו"בהדרגה התברר לי שהדעות על גליל מצד אנשי הסגל חמורות הרבה יותר ממה שחשבו עליו בוועד המנהל. המסקנה היתה שהאוניברסיטה לא מנוהלת. גליל היה כישלון ניהולי".

לדברי פרופסור באוניברסיטה, בישיבות פנימיות בחלק מהפקולטות אכן נמתחה ביקורת קשה על גליל. "שמענו ש'הכל תקוע' ואין עם מי לדבר", הוא שיחזר. השבוע העדיפו כמה מהדיקנים שלא להתראיין. "צריך להניח עכשיו לפרשה", הסביר

אחד מהם.

בפגישה ב-23 ביוני דרשה מרידור מגליל שיתפטר. "אמרתי שלטובתו ולטובת האוניברסיטה רצוי שיבוא נשיא חדש, שיוכל להתמודד ביתר הצלחה עם האתגרים. היו לי שתי אפשרויות: להחליט שאיני יכולה לטפל בעניין ולברוח מאחריות, או לדאוג שיהיה נשיא חדש. מניסיוני, זה הכי פחות מדמם כאשר עושים זאת מהר".

ב-29 ביוני נפגשו השניים פעם נוספת. גליל הודיע כי הוא לא מוכן להתפטר, וטען שמרידור היא שצריכה להתפטר. זמן קצר אחר כך החלה ישיבת הוועד המנהל, שבה קרא גליל במשך 20 דקות נאום שהכין. "אם למישהו היה ספק עד כמה גליל מנותק, הנאום הזה קבר אותו", אמר אחד הנוכחים. בישיבה היתה תמימות דעים על חוסר ההתאמה של גליל לתפקיד. שלושת נציגי הסנאט בוועד המנהל - הפרופסורים אורי שקד, תלמה ליבל ואהוד טולידאנו - הובילו את הדיון. "אמרתי שמוטב שגליל יתפטר בשקט", אומרת מרידור, "בסוף היתה הבנה שניתן לגליל 48 שעות להתפטר ואם לא יתפטר - הוועד המנהל יפעל להדחתו. למחרת הוסכם על הפרישה".

בשבוע שעבר, בדיון סוער בסנאט, דרשו כמה חברים משקד, ליבל וטולידאנו שיתפטרו בשל תמיכתם בפיטורים. השלושה התכוונו לשאת נאום, אך ויתרו על כך. "הגענו למסקנה הבלתי נמנעת שיש בעיות מהותיות שאינן ניתנות לתיקון (ביכולתו של גליל למלא את התפקיד)", כתבו בנאום שהגיע לידי "הארץ". בוועד המנהל משוכנעים שגליל עומד מאחורי החלטת הסנאט לחקור את פיטוריו ומאחורי מכתב התמיכה בו.

ההדחה של גליל מסמלת את ניצחון אנשי העסקים על אנשי האקדמיה?

מרידור: "מצפוני נקי. עובדה שגם אנשי הסגל האקדמי בוועד המנהל תמכו בהדחה. החופש האקדמי חשוב לי מאוד, אבל הפיטורים אינם קשורים לכך, אלא ליכולת ניהולית. מי שמתח עלינו ביקורת לא מכיר את הדברים מקרוב".

בין הוועד המנהל לגליל גובש הסכם פרישה, המבטיח לו משכורת גבוהה משל פרופסור מן המניין, אך נמוכה משל נשיא האוניברסיטה. הפער בין שתי הדרגות נע בין 10,000 ל-15 אלף שקלים בחודש. ההסכם ממתין לאישור הממונה על השכר באוצר. אם יאושר, מרידור מתחייבת שתפרסם אותו.

סימנו אותי

בביתו בתל אביב גיבש השבוע גליל את המשך מלחמתו על שמו הטוב. "לא היתה לי שום פשלה ניהולית, ואין לי מה להסתיר, אבל עכשיו משמיצים אותי. הנשיאות שלי התרסקה בגלל האליטה העסקית, שלא הייתי חבר בה", הוא מבהיר. לדבריו, שתי קבוצות אחריות להדחתו: הוועד המנהל וחלק גדול מדיקני הפקולטות, שהתקומם נגד הקיצוצים. מבין השתיים, העימות מול הוועד המנהל נראה עקרוני יותר.

גליל מספר על כמה קרבות שניהל עם הוועד המנהל. הראשון היה סביב בניית מתחם המעונות החדש. בפרויקט, שבו זכתה חברת "שיכון ובינוי" שבשליטת שרי אריסון, יוקמו שמונה בניינים, שבהם יתגוררו 2,300 סטודנטים ואנשי סגל צעירים. הוועד המנהל קבע שמי שילווה את הפרויקט מטעם האוניברסיטה, יהיה חבר הוועד, אלפרד אקירוב. "חשבת שזה לא נכון, כי אקירוב הוא איל נדל"ן בעצמו", מספר גליל, "רציתי למנוע מראית עין וביקשתי מאקירוב שמנכ"ל האוניברסיטה יחליף אותו. אקירוב השתולל, ומאז הרגשתי שהוא 'סימן' אותי". אקירוב מסר בתגובה: "אלה דברים הזויים, לא סימנתי אף אחד".

העימות השני נגע לשביתת הסגל האקדמי באוניברסיטאות לפני כשנתיים. יו"ר הוועד המנהל אז, לאוטמן, יצא נגד השובתים וקרא להוציא נגדם צווי מניעה. אחר כך דרש לסגור את שערי האוניברסיטה בפני המרצים, שהמשיכו להגיע לקמפוס כדי לעסוק במחקר. גליל התנגד לשתי ההצעות. "לא תמכתי בשביתה, אבל האמנתי שמשמעות החופש האקדמי היא שלא מכניסים את בית המשפט לאוניברסיטה ולא מתייחסים באלימות כלפי הסגל", הוא אומר.

לדבריו, הוויכוחים עם לאוטמן הגיעו לוועדה המשפטית של האוניברסיטה, שדרשה להכריע בשאלת סמכויות הנשיא ואם הוועד המנהל רשאי לתת לו הוראות. "הוועדה המשפטית קבעה שאני זה שמנהל את האוניברסיטה, וכי רק בזמן משבר יכול הוועד המנהל להתערב. זהו בעצם לב המאבק. הוועד לא שכח ונקם בי על מה שעשיתי כביכול ללאוטמן. במבט לאחור, יכול להיות שניצחתי בכמה קרבות אבל הפסדתי במלחמה".

כמו אחרון הזוטרים

באתר האינטרנט של אוניברסיטת תל אביב לא מופיעה רשימת חברי הוועד המנהל. שישה מתוך 11 החברים הם "אנשי ציבור". זו הגדרה עמומה מעט: רובם אנשי עסקים או מקורבים להם. בין השאר חברים בוועד אקירוב, יו"ר חברת "אלרוב"; עו"ד רותה אורן ממשד עורכי הדין ש. הורוביץ; ואנשי העסקים רן קרול וד"ר שוקי גלייטמן. מצטרף חדש הוא פרופ' בולק גולדמן, לשעבר יו"ר ועדת סל שירותי הבריאות ורופאו האישי של אריאל שרון. עד לפני כמה חודשים שימשו בוועד גם איש העסקים כרמל ירניה, לשעבר מנכ"ל קומברס והמדען הראשי במשרד התעשייה, המסחר והתעסוקה, ודן פרופר, יו"ר קבוצת אוסם. בשנים האחרונות היתה מרידור דירקטורית בחברותיהם של לאוטמן, אקירוב ופרופר.

"אנשי העסקים האלה עובדים אחד אצל השני ומבלים יחדיו", אומר פרופסור המתנגד לפיטורים, "גליל הוא אוטוטיידר ועמדותיו, למשל תמיכתו בסגל, קוממו עליו את הוועד המנהל. קשה להאמין שהבעיות הניהוליות היו סיבה מספקת לפיטורים, אם הוא היה מסתדר אתם".

מנגד אומר פרופסור אחר, כי "הצגת אנשי העסקים כמנוולים, או דיקני הפקולטות כלא לויאליים, היא קריקטורה. הדברים מורכבים יותר. ברור שאלמלא היה מפגש של לחצים, מלמעלה ומלמטה, כהונתו של גליל לא היתה מסתיימת".

גליל דוחה בתוקף את הטענות על יכולת הניהול שלו. "אלה שטויות, ומכתב התמיכה בי מעיד שאין בסיס לטענות האלה. גם נשיא האוניברסיטה העברית לשעבר, פרופ' מנחם מגידור, לא הצליח לגרום לסגל שלו לדחות בשנה את קבלת תוספת השכר. כשעלה עניין התוכנית האסטרטגית, אמרתי שאציג אותה בסוף הקיץ, אך מרידור לא המתינה. הזהרתי אותה שהיא גורמת נזק עצום לאוניברסיטה ולנשיאות, והיא ענתה שהנזק יהיה גדול יותר אם אשאר".

למחרת הפגישה הקשה טס גליל לצרפת, למסע התרמות. בפגישה הבאה כבר אמר למרידור כי היא זו שצריכה להתפטר. "תפקידה לגבות אותי. הדין בוועד המנהל היה קצר מאוד, וכשהתחילו לדבר עלי יצאתי מהחדר. אחרי שעה עורך הדין שלי התקשר ואמר שיש לי 48 שעות עד שאפוט. הועפתי מהתפקיד כמו אחרון העובדים הזוטרים. אי אפשר לפטר ככה אף עובד באוניברסיטה. כרגע אין ספק שמרידור היא השליטה העליונה באוניברסיטה. אנשי הסגל והסטודנטים איבדו חשיבות. אבל הם המרכיבים האמיתיים של האוניברסיטה ולא הוועד המנהל, שאנשיו הם אורחים ללילה".

כל הזכויות שמורות, "הארץ" ©

סגור חלון